

Δημοσιογραφικές σκέψεις σε μια συζήτηση ειδικών για τη διαφθορά

ΤΟΥ **ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΚΩΝΣΤΑ**

Δημοσιογράφου

Ήταν μια πραγματικά πλούσια εμπειρία. Η αίθουσα «Θεόδωρος Καρατζάς», στο φιλόξενο κτίριο της Εθνικής Τράπεζας ήταν γεμάτη από στελέχη μικρών αλλά και μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων, τραπεζικά στελέχη, εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα και αρκετούς δημοσιογράφους με τηλεοπτικές κάμερες που ακολουθούσαν τα πρόσωπα της επικαιρότητας των ημερών.

Εντυπωσιακότερη ήταν η συμμετοχή του ακροατηρίου στη διαδικασία των ερωτήσεων που ακολούθησε, μετά τις σύντομες παρεμβάσεις των κεντρικών εισηγητών. Από την πλευρά μου, ως αδαής δημοσιογράφος και συντονιστής μιας συζήτησης μεταξύ ειδικών, θεώρησα ότι βασικό μου καθήκον δεν μπορούσε παρά να είναι η εκλαΐκευση των μηνυμάτων και η σύνθεση των απόψεων ώστε η υπόθεση «ΔΙΑΦΘΟΡΑ» στην Ελλάδα και ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος στην καταπολέμησή της να αποκτήσουν συγκεκριμένο και ρεαλιστικό περιεχόμενο, κατανοητό στο ευρύτερο κοινό.

Παρατηρώντας τη σύνθεση του ακροατηρίου, διαπίστωσα ότι το θέμα της διαφθοράς αφορά, όχι μόνο την ευρύτερη επιχειρηματική και τραπεζική κοινότητα αλλά αγγίζει την κοινωνία στο σύνολό της. Μια κοινωνία που έχει συνηθίσει να βλέπει τη διαφθορά γύρω της, αλλά αντιδρά μόνο στο βαθμό που αυτή αγγίζει τα άμεσα οικονομικά συμφέροντά της...

Πρώτη μου υποχρέωση να θέσω στο τραπέζι τον ορισμό της διαφθοράς. Τι εννοούμε με τον όρο «διαφθορά»; Τελικά ο ορισμός είναι απλούστατος, τόσο απλός που καθιστά απελπιστικά δύσκολη την προσπάθεια καταπολέμησής της. Ως διαφθορά λοιπόν ορίζεται η χρησιμοποίηση θέσης ή ιδιότητας, για την απόκομιση ιδίου οφέλους.

Επαναλαμβάνοντας την ίδια ακριβώς διατύπωση μπροστά σ' έναν καθρέπτη, διαπιστώνω, με απόγνωση, ότι κι εγώ, ο απλός δημοσιογράφος, ο οικονομικός συντάκτης σ' έναν τηλεοπτικό σταθμό και μια οικονομική εφημερίδα, είμαι το δίχως άλλο ένας ακόμη φορέας της διαφθοράς στη χώρα μου. Είναι οίγουρο ότι όλοι μας, σε κάποια φάση της καθημερινότητάς μας, έχουμε κάνει χρήση και κυρίως κατάχρηση της θέσης ή της ιδιότητάς μας για ίδιον όφελος, όχι απαραίτητα οικονομικό, απλώς για να επιταχύνουμε κάποιες διαδικασίες στην αργή κρατική μηχανή.

Στην Ελλάδα, το κράτος ελέγχει περίπου το 67% της οικονομίας. Το Ελληνικό Δημόσιο έχει τους δικούς του ρυθμούς λειτουργίας και ανταπόκρισης στα ερεθίσματα της κοινωνίας. Οι Δημόσιες Υπηρεσίες λειτουργούν Δευτέρα με Παρασκευή από τις 8 το πρωί μέχρι τις 3 το απόγευμα. Η οικονομία ωστόσο λειτουργεί καθημερινά 7 μέρες την εβδομάδα επί 24 ώρες το 24ωρο. Είναι προφανές ότι η οικονομία, η παραγωγή, η κοινωνία δεν μπορούν να περιμένουν το κράτος να λειτουργήσει με τους δικούς του ρυθμούς γι' αυτό και οι πολίτες μετέρχονται καθημερινά μεθόδων που βρίσκονται στα όρια της διαφθοράς.

Η συζήτηση που ακολούθησε στην κατάμεστη αίθουσα Καρατζά απέδειξε ότι η καταπολέμηση της διαφθοράς, πρώτα απ' όλα είναι θέμα νοοτροπίας και κατόπιν θέμα διαδικασιών.

Τα επίσημα στοιχεία όσον αφορά την Ελλάδα είναι καταλυτικά. Ανάμεσα στις 180 χώρες που εξετάζει η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Διεθνής Διαφάνεια» η χώρα μας κατέχει περήφανα την 56η θέση όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Σε χειρότερη θέση από την Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βρίσκονται χώρες όπως η Ρουμανία (70ή θέση στο σύνολο των 180 κρατών), η Βουλγαρία (64η θέση) και η Πολωνία (62η θέση). Από την άλλη πλευρά του λόφου, χώρες όπως η μικρή Ν. Ζηλανδία, η πολύ μικρή Δανία και η – όχι και τόσο μεγάλη – Φινλανδία εμφανίζουν τη μικρότερη διαφθορά. Στην κορυφή της διαφθοράς βρίσκονται χώρες όπως η Μιανμάρ, η Σομαλία και το Ιράκ.

Συμπέρασμα πρώτο: Όσο μικρότερο είναι το ΑΕΠ μιας χώρας, τόσο περισσότερα και σημαντικότερα είναι τα φαινόμενα διαφθοράς. Εύλογη η απορία: Είναι η διαφθορά που σμικρύνει το ΑΕΠ ή το μικρό ΑΕΠ που εντείνει τη διαφθορά; Δύσκολη η απάντηση. Ωστόσο τα στοιχεία δείχνουν ότι η διαφθορά περιορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης μιας οικονομίας, μιας κοινωνίας συνολικότερα...

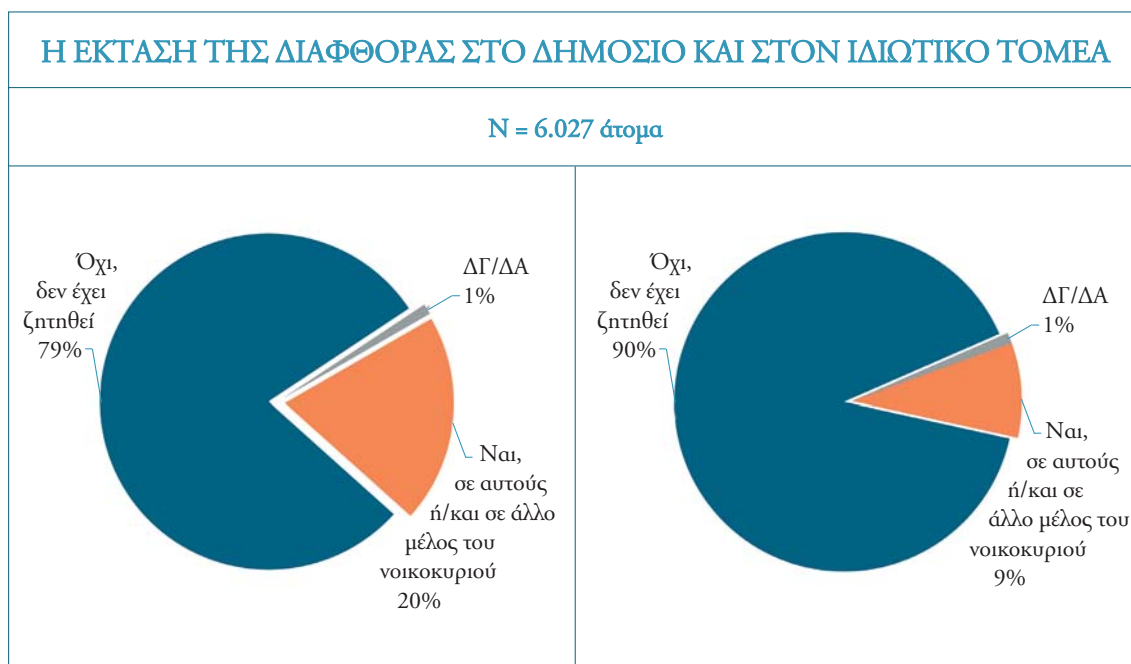
Σύμφωνα με την κατάταξη των κρατών, ιδιαίτερα έντονο εμφανίζεται το πρόβλημα της διαφθοράς στην Αφρική, σε χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού, όπως και σε χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, ενώ καλύτερα εμφανίζονται τα πράγματα στην Ευρώπη και γενικότερα στα κράτη που ανήκουν στο λεγόμενο αναπτυγμένο κόσμο.

Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη με τη μικρότερη διαφθορά είναι η Δανία, η Φινλανδία και η Σουηδία. Επίσης, πολύ καλή απόδοση σε ό,τι αφορά τα θέματα διαφάνειας, εμφανίζουν στον ευρωπαϊκό χώρο η Ισλανδία (6η θέση στο σύνολο των 180 κρατών), η Ολλανδία (7η θέση), η Ελβετία (8η θέση), η Νορβηγία (9η θέση) και το Λουξεμβούργο (12η θέση). Σε παγκόσμιο επίπεδο, σε πολύ καλή θέση βρίσκονται ο Καναδάς (10η θέση) και η Αυστραλία (11η θέση), ενώ αρκετά πιο κάτω στη λίστα βρίσκονται η Ιαπωνία (17η θέση) και οι ΗΠΑ (20ή θέση) και πολύ πιο κάτω η Κίνα (73η θέση) και η Ινδία (75η θέση).

Η σκέψη μου γύρισε στην Ελλάδα και τις προσπάθειες της εκάστοτε κυβέρνησης να περιορίσει φαινόμενα διαφθοράς. Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας – σε δείγμα 6.027 ατόμων – που πραγματοποίησε η εταιρεία Public Issue, για λογαριασμό του Οργανισμού Διεθνούς Διαφάνεια-Ελλάς, η διαφθορά, όχι μόνο αποτελεί πληγή ανοικτή και επώδυνη, αλλά κυρίως κοστίζει πολύ ακριβά στην ελληνική κοινωνία. Τα χρήματα που διακινούνται κάτω από το τραπέζι ξεπερνούν με τους μετριοπαθέστερους υπολογισμούς, μόνο για το 2007, τα 613 εκατ. ευρώ.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	
ΕΤΑΙΡΕΙΑ:	PUBLIC ISSUE (Α.Μ. ΕΣΡ: 8)
ΑΝΑΘΕΣΗ:	ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΕΛΛΑΣ
ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ:	Ποσοτική έρευνα κοινής γνώμης, με τηλεφωνικές συνεντεύξεις στα νοικοκυριά των ερωτώμενων και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ:	Γενικός πληθυσμός 18 ετών και άνω
ΠΕΡΙΟΧΗ:	Το σύνολο της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των νήσων Αιγαίου και Ιονίου
ΔΕΙΓΜΑ:	Το μέγεθος του δείγματος ανέρχεται σε 6.027 άτομα
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ:	10.10 - 14.11.2007
ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ:	Ακολουθήθηκε η μέθοδος της πολυσταδιακής στρωματοποιημένης δειγματοληψίας
ΤΥΠΙΚΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ:	Για τα αποτελέσματα της έρευνας και σε διάστημα εμπιστοσύνης 95%, το τυπικό σφάλμα υπολογίζεται σε +/-1,3%
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ:	Εργάστηκαν 56 ερευνητές και 3 επίπτες

Ανάγοντας τα στοιχεία της έρευνας στο γενικό πληθυσμό, τα αποτελέσματα είναι συγκλονιστικά: Περισσότεροι από 1,2 εκατομμύρια έλληνες πολίτες αλλά και 733.000 νοικοκυριά έχουν εκτεθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σε φαινόμενα διαφθοράς. Περίπου το 20% των ερωτηθέντων απάντησε καταφατικά στην ερώτηση περί ανταλλάγματος στη συναλλαγή με το δημόσιο τομέα (που ζητήθηκε είτε από τους ίδιους είτε από άλλο μέλος της οικογένειάς τους) και αντιστοίχως το 9% των ερωτηθέντων ως προς τον ιδιωτικό τομέα.

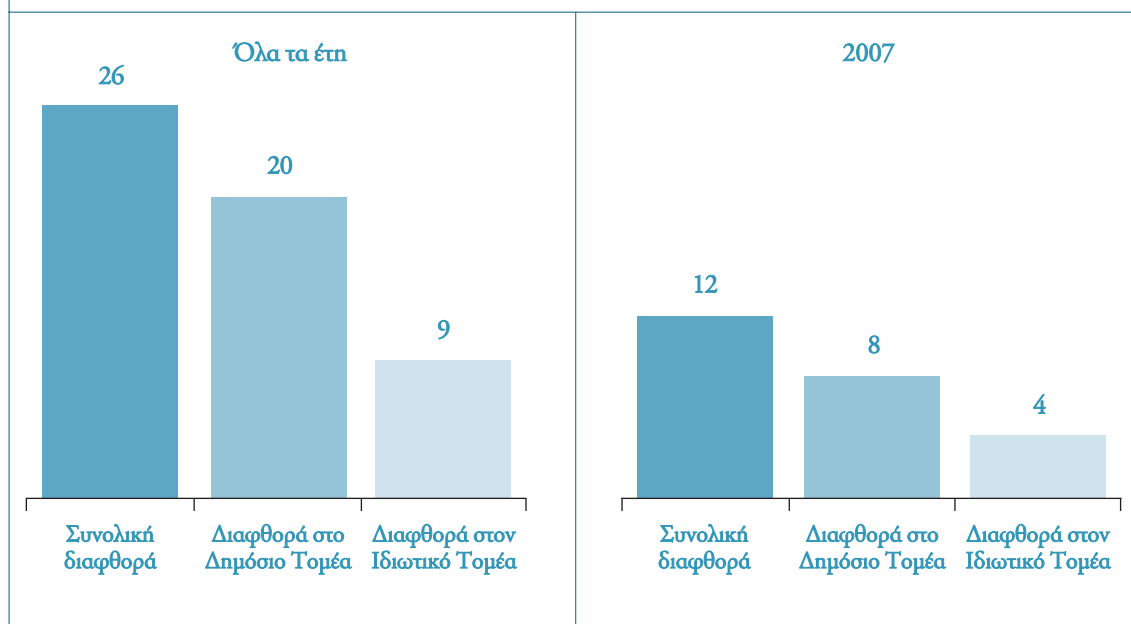
Ο τιμοκατάλογος του λαδώματος για «ευνοϊκές» διευθετήσεις υποθέσεων και «θετική» μεταχείριση προσώπων – που χειρουργούνται, ζητούν οικοδομικές άδειες, κλείνουν βιβλία σε επιχειρήσεις ή απλώς χρειάζονται δίπλωμα οδήγησης είναι αποκαρδιωτικός. Οι συναλλαγές φθάνουν σε ιλιγγιώδη ύψη και στον ιδιωτικό τομέα. Το «φακελάκι» για υποθέσεις που αφορούν τον κατασκευαστικό κλάδο φθάνει ως και τα 100.000 ευρώ, ενώ για ορισμένες άλλες που σχετίζονται με τραπεζικά ζητήματα τα 27.000 ευρώ.

Στο δημόσιο τομέα τη μερίδα του λέοντος λαμβάνουν οι εφορίες, θέματα των οποίων έχουν τακτοποιηθεί με ποσά που αγγίζουν ως και τα 20.000 ευρώ. Ακολουθούν οι πολεοδομίες (ως και 13.000 ευρώ) και υπηρεσίες του υπουργείου Μεταφορών (ως και 15.000 ευρώ). Τα «φακελάκια» στους γιατρούς φθάνουν ως και 5.000 ευρώ, όσα και αυτά που προορίζονται για διοικητικά ξεμπερδέματα στο ΙΚΑ.

Τα ποσά που ζητούνται στο σύνολό τους αφορούν κατά 57% το δημόσιο τομέα και κατά 43% τον ιδιωτικό τομέα.

Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Ποσοστό (%) των νοικοκυριών που αναφέρουν περιστατικά διαφθοράς
Συνολικά για όλα τα έτη και για το 2007

Στην Ελλάδα χρησιμοποιούμε συχνά τη φράση «το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι». Η διοίκηση οφείλει να αποπνέει το αίσθημα της αυστηρότητας απέναντι στα θέματα της διαφθοράς για να ενεργοποιηθούν οι απλοί εργαζόμενοι και οι πολίτες. Το θέμα είναι σαν το παιδικό παιχνίδι που παίζαμε στο σιντριβάνι. Όταν κλείνεις τη μια τρύπα, το νερό φεύγει πιο δυνατά από την άλλη. Με απλά λόγια, μπορούμε να επιβάλουμε αυστηρούς κανόνες και διαδικασίες στις τράπεζες από τη μια πλευρά αλλά αν δεν ισχύουν αντίστοιχα αυστηροί κανόνες π.χ. στα καζίνα ή τις ασφαλιστικές εταιρείες το φαινόμενο διαφθορά δεν περιορίζεται.

Το βασικό συμπέρασμα της ημερίδας που οργάνωσε με επιτυχία η Ελληνική Ένωση Τραπεζών ήταν απλό: Είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι και πρέπει όλοι μαζί να συνεργαστούμε.